

Бекітемін

«І. Жансүгіров атындағы
Жетісу университеті» КЕ АҚ
Басқарма төрағасы - Ректор,
Г.Д., профессор

Е. Бурибаев

2025 ж.

«Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті» КЕ АҚ
АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ САЯСАТЫ
ІНҚ-ZU-08-02

	Лауазымы	Т. А. Ә.	Күні	Қолы
Әзірленді	Академиялық мәселелер жөніндегі департамент директоры	Г.Кыдырбаева	04.11.2025	
Келісілді	Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректор	Б.Таубаев	04.11.2025	
	Басқарма мүшесі – ғылыми жұмыс және интернационалдандыру жөніндегі проректор	А.Бахтаулова	04.11.2025	
	Басқарма мүшесі – әлеуметтік жұмыс және жастар саясаты жөніндегі проректор	Б.Сериев	04.11.2025	
	Стратегиялық даму және сапаны қамтамасыз ету басқармасының басшысы	А.Беделбаева	04.11.2025	
	Заң қызметінің бас заңгері	А.Искаков	04.11.2025	
Басқарма отырысының 2025 жылғы «04» 11 шешімімен қолданысқа енгізілді (№ 3 хаттама)				

Талдықорған қ., 2025

МАЗМҰНЫ

1	Қолдану саласы	3
2	Нормативтік сілтемелер	3
3	Терминдер мен анықтамалар	3
4	Белгілер мен қысқартулар	5
5	Жауапкершілік және өкілеттіктер	5
6	Процестің сипаттамасы	5
7	Өзгерістер.....	11
A	Қосымшасы. Білім алушылардың ар-намыс кодексі	12
Ә	Қосымшасы. Оқытушының Ар-намыс кодексі.....	13
Б	Қосымшасы. Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы акт нысаны.....	14
В	Қосымшасы. Құқықтық тәртіпті бұзу туралы акт нысаны	15
Г	Қосымшасы. Сабақты бұзу туралы акт нысаны	16

1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

1.1 Осы Академиялық адалдық саясаты (бұдан әрі – саясат) «Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті» КЕ АҚ (бұдан әрі-ЖУ) Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті мен ЖУ колледжінің білім алушыларының, профессор-оқытушылар құрамы мен қызметкерлерінің жеке адалдығының негізгі ұғымдары мен қағидаттарын және жұмыстар, емтихандар және ғылыми зерттеулерді айқындайтын құжат болып табылады.

1.2 Бұл Саясат университеттің миссиясы мен даму бағдарламасына, сапа саласындағы мақсаттары мен саясатына сәйкес әзірленді және білім беру үдерісіндегі академиялық адалдықтың негізгі ұғымдары мен қағидаттарын, университет қоғамдастығы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін белгілейді, академиялық адалдықты бұзу түрлерін және олар жасалған жағдайда шаралар қабылдау тәртібін айқындайды.

2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Осы Саясатта келесі нормативтік құжаттарға сілтемелер пайдаланылды:

ІНҚ-ZU	«І.Жансүгіров атындағы Жетісу Университеті» КЕ АҚ Ішкі нормативті құжаттар
--------	--

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Саясатта келесі терминдер мен анықтамалар қолданылады:

Академиялық адалдық	Жазбаша жұмыстарды (бақылау, курстық, эссе, дипломдық жұмыстар, магистрлік және докторлық диссертациялар) орындау, емтихандарға жауап беру (зерттеу жұмыстарындағы өз ұстанымын білдіру, академиялық персоналмен, оқытушылармен және басқа да білім алушылармен қарым-қатынастағы лайықты мінез-құлық), сондай-ақ оқу нәтижелерін бағалау кезінде білім алушының адалдығын айқындайтын құндылықтар мен қағидаттардың жиынтығы.
Оқу нәтижелерін бағалау	Белгілі бір кезеңдегі оқу жетістіктерін анықтау үшін (ауызша сауалнама, жазбаша жұмыс, зертханалық, практикалық жұмыс, өзіндік жұмыс және т. б.) немесе қорытынды бағалау үшін (тест тапсыру, курстық жұмыс, дипломдық жұмыс, жоба, магистрлік, докторлық диссертация және т. б.) ағымдағы бағалау кезінде білім алушының орындайтын жұмыстарын немесе тапсырмаларын бағалау оқу кезеңінде білім алушының жетістік деңгейін анықтау.
Академиялық адалдық саясатын бұзу	Плагиат, сөз байласу, алдау, бағаларды бұрмалау, оқыту нәтижелерінің деректері, тестілік және өзге де тапсырмалардың жауаптарын адал емес жолмен алу, білім алушылардың, ПОҚ және университет қызметкерлерінің ақпарат пен техникалық құрылғыларды заңсыз пайдалануы түріндегі заңсыз, кінәлі жасаған іс-әрекет.
Академиялық адалдық принциптері	Университеттің академиялық саясатының мазмұны мен бағыттарын анықтайтын негізгі принциптер.
Парасаттылық	Бұл білім беру процесіне және білім беру мекемелеріне қатысушылардың сыбайлас жемқорлық тәуекелдері мен көріністерін болдырмайтын, оларға осындай мінез-құлықты ұстануға мүмкіндік беретін кәсіби ортаны қалыптастыратын және нығайтатын құндылықтар мен қағидаттарға сәйкес әрекет

	етудің тұрақты міндеттемесі.
Адалдық	Бұл білім алушылардың бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды адал, әдепті орындауы; автордың және оның құқықтық мирасқорларының құқықтарын қорғауды жүзеге асыру – біреудің сөзін, ойларын дұрыс жеткізу және бағаланатын жұмыстарда ақпарат көздерін көрсету арқылы авторлық құқық объектісі болып табылатын туындылардың авторлығы мен қорғауды жүзеге асыру.
Ашықтық	Ашықтық, өзара сенім, білім алушылар мен оқытушылар арасында ашық ақпарат және идеялар алмасу.
Білім алушылардың құқықтары мен бостандықтарын құрметтеу	Білім алушылардың пікірлері мен идеяларын еркін білдіру құқығы.
Теңдік	Әрбір білім алушының академиялық адалдық ережелерін сақтау міндеті және оларды бұзғаны үшін тең жауапкершілік.
Шындық	Кез келген жағдайда алдауды, өтірік айтуды және құжаттарды бұрмалауды болдырмау.
Сенімділік	Шындыққа сәйкес ақпарат беру, фактілерге, эмпирикалық мәліметтерге және объективті пайымдауларға негізделген ғылыми тұжырымдарды шығару.
Жауапкершілік	Академиялық адалдық саясатын ұстану, академиялық адалдықтың бұзылуына әкелуі мүмкін жағдайлардан аулақ болу.
Объективтілік	Объективті деректер негізінде біржақты және субъективті көзқарасыз шешім қабылдау.
Әділдік	Университеттің академиялық қоғамдастық мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін мүлтіксіз сақтауды қамтамасыз ету, сондай-ақ академиялық адалдықтың бұзылуын әділ қарау.
Академиялық адалдықтың бұзылуына нөлдік төзімділік	Академиялық адалдықтың әрбір бұзылуын тіркеу және қарау және саясатқа сәйкес бұзушыларға қатысты шаралар қабылдау.
Плагиат	Басқа біреудің еңбегінің қорғалатын нәтижелерін, академиялық, ғылыми, зерттеу, публицистикалық және аналитикалық қызметтің, сондай-ақ жасанды интеллект арқылы алынған нәтижелерін, қасақана немесе абайсызда, толық немесе ішінара заңсыз пайдалану, иемдену немесе билік ету, ол басқа адамдарға нақты автор ретінде өзі туралы жалған мәліметтерді жеткізумен бірге жүреді.
Көшіру	Біреудің зияткерлік өнімін көшіруді көздейтін білім алушының немесе қызметкердің жосықсыз мінез-құлқы.
Қайталау	Әр түрлі бағалау мен талаптар шеңберінде бір жұмыстың тұсаукесері, оның ішінде білім алушы оның авторы болса да, ПОҚ-ның алдын ала рұқсатынсыз бұрын басқа курста бағаланған кез келген жұмысты ішінара немесе толығымен өз жұмысы ретінде ұсынуға тырысу.
Жалғандық	Академиялық жазбаларды немесе басқа құжаттарды қолдан жасау; деректер (ғылыми эксперименттегі бақылаулар, жазбаны қолдан жасау, сауалнама нәтижелері); академиялық жұмыстағы қолтаңбалар; академиялық жұмысты әдейі қолдан жасау немесе қолдан жасау.
Жасыру	Академиялық өнімде жалған мәліметтерді жосықсыз ұсыну туралы ақпаратты үнсіз қалдыру және жасыру; зерттеулер мен эксперименттердің деректері мен нәтижелерін ауыстыру; зерттеу барысында алынған жалған ақпаратты ұсыну.

Сөз байласу	Басқа білім алушы үшін тексеруге және бағалауға жататын кез келген академиялық жұмысты орындау туралы білім беру процесінің субъектілері арасындағы өзара уағдаластық.
-------------	--

4 БЕЛГІЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

Осы саясатта мынадай қысқартулар пайдаланылды:

ЖУ	«Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті» КЕ АҚ
ПОҚ	Профессор-оқытушылар құрамы

5 ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІКТЕР

5.1 Осы саясатты Басқарма Төрағасы – университет Ректоры бекітеді;

5.2 Саясаттың тиісті бағыттары бойынша жауапкершілік университеттің бейіндік бөлімшелеріне жүктеледі. Осы құжатты іске асыру жөніндегі жауапты уәкілетті орган Академиялық мәселелер жөніндегі департамент болып табылады. Бақылау және үйлестіру Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректорға жүктеледі.

6 ПРОЦЕСТІҢ СИПАТТАМАСЫ

6.1 Университет пен колледждің білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары мен міндеттері:

6.1.1 Білім алушылардың міндеттері

Білім алушы міндетті:

1) университет және колледж білімалушыларының Ар-намыс кодексін сақтау (А Қосымшасы);

2) бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды орындау кезінде академиялық адалдықты мүлтіксіз сақтау;

3) авторды, шығарманың атауын және бетін көрсете отырып, біреудің сөйлеуі мен ойын (түсіндірмелерін) берудің дәстүрлі тәсілдерін қолдану;

4) бағаланатын жұмыстардың соңында пайдаланылған әдебиеттер тізімін көрсетіңіз;

5) сенімді ақпарат көздерін пайдаланыңыз;

6) өз қолымен орындалған жұмысты басқа білім алушыларға бермеу;

7) тапсырмалардың барлық түрлерін өз бетінше орындау;

8) тесттерге, жаттығулар мен тапсырмаларға дайын жауаптарды, дайын жазбаша жұмыстарды (эсселер, курстық жұмыстар, дипломдық жұмыстар, магистрлік диссертациялар) пайдаланбау;

9) емтихандарда алдау парақтарын, электрондық ақпарат және байланыс құралдарын және басқа да көмекші құралдарды пайдаланбау;

10) өзінің дайын жауаптары мен жұмыстарын басқа білім алушыларға бермеуге және оқытудың адалдығы мен адалдығына күмән келтіретін және басқа білім алушылардың түпкілікті нәтижелеріне нұқсан келтіретін мінез-құлыққа жол бермеу.

6.1.2 Білім алушылардың құқықтары

Білім алушының құқығы бар:

1) осы Саясатпен танысуға;

2) оқу процесінде өз пікірін еркін білдіруге, сонымен бірге оқу процесіне басқа қатысушылардың пікірлерін құрметтеуге;

3) осы саясатты бұзғаны үшін ҚР заңнамасына қайшы келмейтін кез келген тәсілмен негізсіз айыптаудан қорғауға және дәлелдемелер беруге.

6.2 ПОҚ және университет қызметкерлерінің міндеттері

ПОҚ және университет қызметкерлері міндетті:

- 1) университет және ЖУ колледжі оқытушысының ар-намыс кодексін сақтау (Б қосымшасы);
- 2) білім алушыларды осы саясаттың негізгі ережелері туралы хабардар ету;
- 3) сенімді көздерді таңдауда білім алушыларға қолдау көрсету; қажет болған жағдайда тиісті оқытуды жүргізу;
- 4) білім алушыларға сілтемелерді, пайдаланылған әдебиеттер тізімін ресімдеу тәсілдерін үйрету;
- 5) білім алушыларға орындалатын жұмыстың барлық қатысушыларының авторлығын көрсете отырып, қағаз, электрондық, цифрлық жеткізгіштерде қызметтің жобалық түрлерін ресімдеу тәсілдерін үйрету;
- 6) білім беру процесінде өз пікірін білдіру үшін орта құру;
- 7) академиялық адалдықты сақтау мәселелері бойынша бағаланатын жұмысты орындамас бұрын білім алушылармен түсіндіру жұмыстарын жүргізу;
- 8) осы саясатта белгіленген талаптарды бұзудың кез келген мүмкіндігіне кедергі жасау;
- 9) осы саясатты бұзудың әрбір жағдайының қатаң есебін жүргізу;
- 10) ережені бұзудың әрбір жағдайы туралы деканатты жазбаша түрде хабардар ету;
- 11) осы саясатты қолдауға қатысты іс-шараларға қатысу.

6.3 ПОҚ және университет қызметкерлерінің құқықтары

ПОҚ және университет қызметкерлері құқылы:

- 1) осы Саясатпен танысуға;
- 2) оқу процесіне басқа қатысушылардың пікірлерін құрметтей отырып, оқу процесінде өз пікірін еркін білдіруге;
- 3) осы саясатты бұзғаны үшін ҚР заңнамасына қайшы келмейтін кез келген тәсілмен негізсіз айыптаудан қорғауға және дәлелдемелер беруге құқылы.

6.4 Университет және колледж әкімшілігінің міндеттері

6.4.1 Университет пен колледж әкімшілігі:

- 1) білім алушыларға осы саясатты түсіндіру бойынша ПОҚ мен қызметкерлердің жұмысын қамтамасыз ету;
- 2) білім алушылар, ПОҚ және қызметкерлер тарапынан бұзушылықтар болған кезде осы Саясатта көзделген шараларды қабылдау жөніндегі жұмысты үйлестіру;
- 3) білім алушылардың академиялық адалдығын іске асыруына бақылау және мониторинг жүргізу.

6.4.2 Ғ. Орманов атындағы кітапхана қызметкерлері білім беру процесінің барлық қатысушыларын жазбаша жұмыстардың кез келген түрін дайындау кезінде кітаптар, журналдар мен интернет-сайттар көрсетілген жұмыстарда пайдаланылған ресурстардың, библиографиялық дереккөздердің және басқа да сілтемелердің ережелері туралы хабардар етеді.

6.5 Академиялық адалдық саясатын бұзу

Білім беру және зерттеу қызметінде көрінетін академиялық адалдықтың бұзылуы жазбаша жұмыстарды (бақылау, эссе, диссертация және т. б.) орындау кезінде, емтихандарда, зерттеулерде, ғылыми жұмыстарды жазуда, өз ұстанымын білдіруде, әкімшілік-басқару персоналымен, профессорлық - оқытушылық құраммен қарым-қатынаста нормативтік талаптардан ауытқуларға дейін азаяды (бұдан әрі-ПОҚ) және білім алушылар, сондай-ақ бағалау мен сараптамада.

Плагиат - басқа біреудің еңбегінің қорғалатын нәтижелерін, академиялық, ғылыми, зерттеу, публицистикалық және аналитикалық қызметтің, сондай-ақ жасанды интеллект арқылы алынған нәтижелерін қасақана немесе абайсызда, толық немесе ішінара заңсыз пайдалану, иемдену немесе билік ету, ол нақты автор ретінде өзі туралы жалған мәліметтерді басқа адамдарға жеткізумен қатар жүреді.

Плагиат деп мыналар танылады:

- дереккөздерді тиісінше көрсетпей басқа адамның идеяларын, тұжырымдарын, мәлімдемелерін ұсыну, мәтінді бір тілден екінші тілге бастапқы дереккөзді көрсетпей аудару;
- мәтіннің бөліктерін немесе бүкіл мәтінді басқа адамның жазбаша жұмысынан тиісті дәйексөзсіз және бастапқы дереккөзге сілтеме жасамай тікелей көшіру (бұл интернеттен немесе басқа электрондық көздерден материалдарды көшіруге де қатысты);
- мәтін элементтерін парафразалау немесе көзді дұрыс көрсетпестен сөздерді ішінара ауыстыру;
- бастапқы дереккөзді көрсетпей және/немесе автордың келісімінсіз графиктерді, кестелерді, суреттерді, сызбаларды және ақпараттың басқа да көрнекі көріністерін пайдалану;
- бірлескен зерттеулердің немесе басқа оқу тапсырмаларының нәтижелерін беру;
- жұмысты басқа адам толық немесе ішінара орындаған өз атынан тапсыру немесе жариялау;
- генеративті жасанды интеллект модельдері жасаған мәтінді, идеяны немесе контентті пайдалану;
- жұмыс мәтінін қасақана бұрмалау, атап айтқанда, қаріпті ауыстыру, басқа алфавиттердің таңбаларын пайдалану, жұмыс мәтініне арнайы таңбаларды қосу, сөздердегі таңбалардың ретін өзгерту, мәтінді таңбалардың бір бөлігінен айыру және т. б.

Өзін – өзі плагиат-бастапқы мәтінге тиісті сілтемелерді көрсетпей, жаңа деректер мен қорытындылардың болмауы нәтижесінде бұрын жарияланған мәтінді толық немесе ішінара пайдалану.

Көшіру - біреудің зияткерлік өнімін көшіруді көздейтін білім алушының немесе қызметкердің жосықсыз мінез-құлқы. Списанием признается следующее:

- емтихан материалдарына немесе тапсырмалардың мәнін ашатын емтихан материалдары туралы ақпаратқа заңсыз қол жеткізу арқылы алу;
- шпаргалкаларды, ұялы телефондарды және басқа құрылғыларды, мәтіндік хабарламаларды немесе ақпарат алудың заңсыз тәсілдерін пайдалану;
- басқа білім алушыны жұмыстан шығару (білім алушының рұқсатымен де, онсыз да);
- басқа білім алушыға жауаптарды есептен шығаруға немесе басқа білім алушыларға беруге рұқсат беру;
- емтиханға бөлінген уақыт аяқталғаннан кейін емтихан тапсырмасын орындауды жалғастыру;
- басқа білім алушыға емтихан тапсырмасын орындау туралы өтініш;
- басқа адамдар тарапынан жоғарыда сипатталған әрекеттердің кез келгенін жасауға жәрдемдесу және жәрдемдесу.

Дубляж – әр түрлі бағалау мен талаптар шеңберінде бір жұмыстың тұсаукесері, оның ішінде оны ПОҚ-ның алдын-ала рұқсатынсыз басқа курста бұрын бағаланған кез-келген жұмысты, тіпті егер білім алушы оның авторы болса да, ішінара немесе толығымен беруге тырысу.

Бұрмалау-академиялық жазбаларды немесе басқа құжаттарды қолдан жасау; деректер (ғылыми эксперименттегі бақылаулар, жазбаларды қолдан жасау, сауалнама нәтижелері); академиялық жұмыстағы қолтаңбалар; академиялық жұмысты әдейі қолдан жасау немесе бүлдіру.

Жалғандық деп танылады:

- эмпирикалық деректерді зерттеу нәтижелерінің жалғандығы; үшінші тұлғалар жүргізген ғылыми жұмыстарды/еңбектерді өздікі ретінде ұсыну;
- қол қоюшы үшін пікірлер, шолулар, ұсыныстар мен сипаттамалар жобаларын дайындау;
- жалған немесе жалған медициналық анықтамалар немесе мүгедектік парақтары сияқты университетке жіберілетін кез келген жалған құжаттарды ұсыну.

Академиялық жұмысты ойдан шығару-академиялық жұмыстың мазмұнын саналы түрде бұрмалау, яғни:

- академиялық өнімде жалған мәліметтерді ұсыну;
- зерттеулер мен эксперименттердің деректері мен нәтижелерін ауыстыру;

- зерттеу барысында алынған жалған ақпаратты ұсыну;
- жоқ мақалалар мен ойдан шығарылған дереккөздерге сілтемелер;
- нәтижелерге әсер ететін деректерді жіберіп алу;
- дәлелді негізі жоқ қорытындыларды ұсыну.

Жұмысты жосықсыз орындау және білім алушының немесе университет қызметкерлерінің ар-намыс кодексінің нормаларын сақтамауы туралы ақпаратты жасыру-үндемеу және жасыру.

Сөз байласу - басқа білім алушы үшін тексеруге және бағалауға жататын кез келген академиялық жұмысты орындау.

Заңсыз қол жеткізу академиялық ақпаратты және (немесе) оның тарату, яғни:

- емтихан сұрақтарына жауап беру;
- білім алушыларды бағалау кезінде қойылатын сұрақтар туралы хабардар ету;
- тиісті рұқсатсыз бағаланатын жұмыстар үшін ішінара немесе толық материалды тарату;
- дайын баяндамаларды, эсселерді, тапсырмаларды, ғылыми жұмыстарды, жарияланымдарды және басқа да академиялық жұмыстарды сатып алуға және/немесе сатуға көмектесу жолдары;
- білім алушыларға ұсыну мақсатында электрондық пошта, компьютер және т.б. арқылы жүктеуді қоса алғанда, бағаланатын жұмыстың жауаптарын кез келген жолмен ұрлау.

Пара беру – ПОҚ-ты, сондай-ақ университет қызметкерлеріне сыйақыны әртүрлі нысандарда немесе сыйақыны басқа жеке қызығушылықтан бермей беру, сол сияқты мұндай мінез-құлыққа көндіру.

Білім алушылардың барлық жазбаша жұмыстары, оның ішінде ағымдағы және қорытынды жұмыстары плагиатқа тексеріледі.

Магистранттардың бітіру жұмыстарын жазу кезінде библиографиялық тізімдер мен сілтемелерді (дереккөздерге сілтеме жасау) ресімдеуге қойылатын талаптар магистрлік диссертация/жоба туралы ережеде көрсетілген (ІНҚ-ZU-09-06).

Ғылыми мақалаларды, монографиялар мен диссертацияларды плагиатқа тексеруді ғылым және ғылыми жобаларды коммерцияландыру бөлімі міндетті түрде жүзеге асырады.

6.6 Академиялық адалдық саясаты бұзылған жағдайда шараларды қолдану тәртібі

Саясатты бұзу туралы мәселені академиялық процестің кез келген қатысушысы қоя алады.

6.6.1. Саясаттың бұзылуы білім алушылардың біліміне ағымдағы, аралық немесе қорытынды бақылау жүргізу кезінде анықталуы мүмкін.

Ағымдағы және аралық бақылау кезінде саясаттың бұзылуы анықталған жағдайда оқытушы / қызметкер саясатты бұзу туралы акт (Б қосымшасы) жағайды, оған білім алушының жұмысын кінәсін дәлелдеп қоса береді және факультет деканына береді. Факультет Кеңесінің отырысында білім алушымен әңгіме жүргізіледі.

Саясат үш реттен артық бұзылған жағдайда бұзушылық туралы актілер Әдеп жөніндегі Кеңестің (бұдан әрі - Кеңес) қарауына беріледі.

Білім алушының мінез-құлқы жазалау шарасы туралы шешім қабылдайтын кеңес отырысында қаралады.

6.6.2. Қорытынды бақылау жүргізу кезінде саясаттың бұзылуы анықталған жағдайда:

Пән бойынша қорытынды бақылауды жүзеге асыратын оқытушы немесе комиссия саясатты бұзу туралы акт жасайды, оған білім алушының жұмысын кінәсін дәлелдеп қоса береді және факультет деканына береді. Декан барлық құжаттарды Әдеп жөніндегі Кеңестің қарауына береді.

Білім алушының мінез-құлқы кеңес отырысында қаралады. Әдеп жөніндегі кеңес білім алушыны тәртіптік жазалау шарасы туралы шешім қабылдайды.

6.6.3 Білім алушының немесе оқытушының Ар-намыс кодексін бұзған жағдайларда, өтініш беруші Басқарма мүшесі - академиялық мәселелер жөніндегі проректор атына өтініш жазады, ол кейіннен өтінішті Әдеп жөніндегі кеңесте қарастыруға жібереді.

6.6.4 Академиялық адалдық саясатын бұзған жағдайда тәртіптік шаралардың түрлері

1) ПОҚ және қызметкерлер үшін:

- ескерту;
- сөгіс;

- қатаң сөгіс;
 - жарияланымдарға жол бермеу.
- 2) Білім алушылар үшін:
- ескерту (білім алушылардың ата-аналарын хабардар ете отырып);
 - бағалау, жауап немесе жазбаша жұмыстың/анықтаманың күшін жою;
 - бағалау рәсіміне/емтиханға жол бермеу;
 - қайта тапсыру құқығынан айыру;
 - сөгіс;
 - білім алушылар қатарынан оқудан шығару.

6.6.5 Академиялық адалдық саясаты бұзылған жағдайларда тәртіптік шараларды қолдану тәртібі

А) Плагиат фактілері расталған жағдайда білім алушының ағымдағы немесе қорытынды жұмысы бағалау рәсіміне жіберілмейді, плагиат фактілері анықталған жағдайда білім беру процесіне қатысушылардың материалдары жариялауға жіберілмейді.

Б) *Сөз байласу* кезінде келесі шаралар қарастырылған:

- ескерту;
- сөгіс;
- осы бұзушылықты алғаш рет жасаған қатысушылар (екі тарап) жазбаша жұмыстың кейіннен күшін жоя отырып, ескертумен жазаланады;

В) Білім алушылардың оқу жетістіктерін ағымдағы, қорытынды бағалауды жүргізу кезінде плагиат, сөз байласу анықталған жағдайда:

1) уәкілетті тұлға осы Саясатқа В қосымшасына сәйкес нысан бойынша Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт жасайды, білім алушымен әңгімелесу жүргізеді. Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы акт тиісті заттай дәлелдемелермен және білім алушының жұмысының көшірмелерімен факультет деканына беріледі;

2) жүйелі бұзушылық кезінде (үш және одан да көп рет) уәкілетті тұлға белгіленген нысан бойынша Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт жасайды. Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы акт тиісті дәлелдемелермен және білім алушының жұмысының көшірмелерімен факультет деканына беріледі, ол барлық құжаттарды Әдеп жөніндегі кеңеске береді.

Г) *Көшіру* жағдайында:

- ескерту;
- бағалаудың күшін жою;
- бағалау/емтихан рәсіміне жол бермеу;
- қайта тапсыру құқығынан айыру.

Д) Білім алушылардың оқу жетістіктерін ағымдағы, қорытынды бағалауды жүргізу кезінде алдау анықталған жағдайда:

1) уәкілетті тұлға белгіленген нысан бойынша Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт жасайды, куратордың қатысуымен білім алушымен әңгімелесу жүргізеді. Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы акт тиісті заттай дәлелдемелермен және білім алушының жұмысының көшірмелерімен факультет деканына беріледі;

2) жүйелі бұзушылық кезінде (үш және одан да көп рет) уәкілетті тұлға белгіленген нысан бойынша Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт жасайды. Білім алушының тиісті заттай дәлелдемелері мен жұмыстарының көшірмелері бар Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт кейіннен Әдеп жөніндегі кеңеске беру үшін деканға беріледі.

Е) Ағымдағы және қорытынды бақылауды *бұрмалаған* не ағымдағы және қорытынды бақылаудың бағаларын асыра бағалаған жағдайда:

- ескерту (білім алушының ата-аналарын хабардар ете отырып/ сайтта орналастыра отырып);
- сөгіс, қатаң сөгіс.

Ё) *Жасыру* кезінде:

- анықтамалардың күшін жою;
- қайта тапсыру құқығынан айыру.

Ж) Білім алушылар бағалайтын жұмыстарды орындау кезінде парақорлық, алдау, деректерді бұрмалау, курстық, дипломдық жұмыстарды, магистрлік диссертацияларды университет оқытушысы/қызметкері сатқан жағдайда уәкілетті тұлға Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы Акт жасайды және Әдеп жөніндегі кеңеске береді (ІНҚ-ZU-03-01 қараңыз).

6.6.6. Әдеп жөніндегі кеңес-білім алушылардың саясатты, мінез-құлық пен тәртіптің этикалық нормаларын бұзу фактілерін қарауды жүзеге асыратын тәуелсіз орган.

Кеңестің негізгі міндеттері:

- Академиялық адалдықты бұзу жағдайларын қарау;
- Білім алушының мінез-құлқын бағалау және саясатты бұзғаны үшін жаза нысанын шығару;
- Тәуелсіз сараптама жүргізу;
- Академиялық алаяқтық жағдайларының алдын алу;
- Академиялық адалдық қағидаттарын сақтау бойынша профилактикалық жұмыс.

Кеңес құрамына университет әкімшілігінің өкілдері, факультет декандары, топ кураторлары, білім алушылар кіреді.

Кеңес отырыстары қажеттілігіне қарай өткізіледі.

Кеңес саясатты бұзу жағдайларын қарастырғаннан кейін келесі шешімдер қабылдауы мүмкін:

- ұсынылған жұмыс үшін бағаны төмендету;
- жұмыстың күшін жою және ағымдағы, аралық немесе қорытынды бақылауды қайта жүргізуді ұсыну;
- ақылы негізде жазғы семестр кезеңінде жұмыстың күшін жою және пәнді қайта өтуді ұсыну;
- ауызша ескерту жариялау;
- білім алушының жеке ісіне енгізілген жазбаша сөгіс жариялау;
- ата-аналарға хабарлау;
- белгілі бір уақыт кезеңіне тәртіптік ескерту және/немесе сынақ мерзімін жариялау;
- университеттен шығарылсын.

Этика кеңесі даулы жағдайларда тәуелсіз сарапшылардан көмек сұрай алады.

Кеңес отырыстары хаттамамен ресімделеді. Әрбір жағдай бойынша қолданылатын жаза шарасын негіздей отырып, саясатты бұзу фактісі туралы қорытынды беріледі.

6.7. Академиялық адалдық саясатын бұзу фактілерін қарау тәртібі

Бұзушылық фактілері мен жауапкершілік дәрежесін Тіркеуші Кеңесінің қызметкерлері, Әдеп жөніндегі кеңес және апелляциялық комиссия қарайды. 6.6-тармақта көзделген жазалар. Осы Саясат немесе университеттен шығару студенттік өзін-өзі басқару өкілдерінің қатысуымен Әдеп жөніндегі кеңестің отырысында қаралады, бұл білім алушының құқықтарын қорғаудың сақталуын қамтамасыз етеді.

Әрбір жағдайды қарау жөніндегі материалдар хаттамамен ресімделуге және білім алушының жеке ісінде немесе қызметкердің жеке ісінде сақталуға тиіс.

6.8. Апелляция

Егер білім алушы өзіне тағылған саясат ережелерін бұзғаны үшін тағылған айыптармен келіспесе, онда ол апелляцияға құқылы.

Апелляция өтініш түрінде ресімделуі және Smart Zhetysu жүйесінің білім алушысының жеке кабинетінде осы саясаттың ережелерін бұзу фактісі тіркелген сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде тіркелуі тиіс.

Апелляцияны құрамында ПОҚ және университет қызметкерлері бар Тіркеуші кеңесінің базасында апелляциялық комиссия (бұдан әрі - Комиссия) қарайды.

Комиссия оқытушы мен білім алушы ұсынған материалдар мен дәлелдемелерді қарауға және зерделеуге жауапты.

Комиссия өтініш берген сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде апелляцияға қатысты шешім қабылдауы тиіс, әрі қарай қараудың кез келген қажеттілігін болдырмайды.

Комиссия білім алушымен әңгімелесу және барлық тиісті дәлелдемелерді зерттеу негізінде осы саясатты бұзудың орын алғанын анықтауы және бұзушылық дәлелденген жағдайда аталған шараларды қолдануы тиіс.

Егер Комиссия білім алушы бұзушылық жасамады деп шешсе, онда білім алушы осы оқиғаға қатысты санкциялардан босатылады.

6.9 Академиялық адалдық саясатын бұзудың алдын алу шаралары

6.9.1. Есептен шығару жағдайларын болдырмау мақсатында емтихандарды өткізу процесін мұқият қадағалау. Оқытушылардың бұл процедураны елемей білім алушыларды әр түрлі бұзушылықтарға итермелейді және оқу сапасын төмендетеді.

6.9.2. Білім алушының емтихандық, дипломдық (жобалық) жұмыстары мен эсселерін плагиат тұрғысынан тексеру (дереккөзге сілтемелерді көрсетпей біреудің идеялары мен пікірлерін пайдалану)-академиялық адалдықтың және басқа да нысандардың айқын көріністерінің бірі.

6.9.3. Жұмыстардың түпнұсқалығын тексерудің Автоматты қызметтерін енгізу. Тиісті бағдарламалардың көмегімен мәтіннің бірегейлігіне барлық бітіру, ғылыми-зерттеу, оқу-әдістемелік жұмыстарды тексеру - Turnitin.com; Антиплагиат. ВУЗ.

6.9.4. Білім алушының академиялық адалдығын дамыту бойынша тұрақты мақсатты жұмыс жүргізу:

- білім алушыларды зерттеу сипатындағы тапсырмаларды орындауға тарту;
- білім алушыларде зерттеу дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ ғылыми этиканы, ғылыми жұмыс жазу кезінде академиялық адалдықты, плагиаризм туралы түсінік қалыптастыру;

6.9.5. Білім алушылар мен ПОҚ арасында плагиаризмге төзбеушілікке тәрбиелеу;

6.9.6. Сыбайлас жемқорлыққа 0 төзімділікті қалыптастыруға тәрбиелеу, (оқытушыларға пара ұсынбау және т.б.).

7 ӨЗГЕРІСТЕР

Ішкі нормативтік құжаттарға (ІНҚ) өзгерістер енгізу, олардың тізбесін бекіту және қабылдау «Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университеті» КЕ АҚ Басқармасының шешімі негізінде жүзеге асырылады.

*А қосымшасы***Білім алушылардың ар-намыс кодексі**

Білімгер Қазақстан Республикасының лайықты азаматы, таңдаған мамандығы бойынша кәсіби маман болуға, шығармашылық тұлғаның ең жақсы қасиеттерін дамытуға ұмтылады.

Білімгер үлкендерге құрметпен қарайды, басқаларға дөрекілік танытпайды және әлеуметтік қорғалмаған адамдарға жанашырлық танытады және мүмкіндігінше оларға қамқорлық жасайды.

Білімгер -әдептіліктің, мәдениеттің және адамгершіліктің үлгісі, ол азғындық көріністеріне төзбейді және жыныстық, ұлттық немесе діни белгілері бойынша кемсітушілікке жол бермейді.

Білімгер салауатты өмір салтын ұстанады және жаман әдеттерден мүлдем бас тартады.

Білімгер университеттің дәстүрлерін құрметтейді, оның мүлкін қорғайды, білім алушылар үйіндегі тазалық пен тәртіпті сақтайды.

Білімгер шығармашылық белсенділікті (ғылыми-білім беру, спорттық, көркемдік және т.б.) дамытуға, университеттің корпоративтік мәдениеті мен имиджін арттыруға бағытталған барлық қызметті қажет және пайдалы деп таниды.

Университет қабырғасынан тыс жерде білім алушы өзінің факультеттің өкілі екенін және оның ар-намысы мен қадір-қасиетін түсірмеу үшін бар күшін салатынын әрдайым есіне алады.

Білімгер академиялық адалдықтың барлық түрлерімен күресуді өзінің міндеті деп санайды, соның ішінде:

- білімді бақылау рәсімдерінен өту кезінде көмек алу үшін есептен шығару және басқа адамдарға жүгіну;

- Интернет-ресурстарды қоса алғанда, кез келген дайын оқу материалдарын (рефераттар, курстық, бақылау, дипломдық және басқа да жұмыстар) өз еңбегінің нәтижесі ретінде ұсыну;

- жоғары баға алу үшін туыстық немесе қызметтік байланыстарды пайдалану;

- себепсіз сабаққа келмеу, кешігу және оқу сабақтарын өткізіп жіберу.

Білімгер академиялық жосықсыздықтың барлық аталған түрлерін Қазақстанның болашақ экономикалық, саяси және басқарушылық элитасына лайықты сапалы және бәсекеге қабілетті білім алумен үйлеспейтін деп санайды.

Ә қосымшасы**Оқытушының Ар-намыс кодексі**

Оқытушы қызметінің негізгі бағыты-білім алушылармен жұмыс жасау, олардың білімі мен мәдениетіне қамқорлық жасау, өз Отанының нағыз патриоттарын тәрбиелеу.

Мұғалім өзінің теориялық білімі мен педагогикалық шеберлігін арттыру үшін үнемі жұмыс істейтін кәсіби маман болуы керек. Оқытушы білімді адал іздеу негізінде зерттеу және ғылыми қызметті белсенді жүргізеді, нәтижелерді жеткізуде дәлелділікті, бейтараптықты және адалдықты тиісті түрде қамтамасыз етеді.

Оқытушы-әдептілік пен зиялылықтың, адамгершілік пен адамгершіліктің үлгісі, Қазақстанның мемлекеттілігін белсенді насихаттаушы, сыбайлас жемқорлықтың, тәртіп бұзушылықтың және жауапсыздықтың кез келген көріністеріне принципті қарсылас.

Мұғалім білім алушыларға еңбек және оқу тәртібі ережелерін сақтау, әріптестеріне құрметпен қарау қажеттілігін жеке мысалмен дәлелдейді. Мұғалім өзіне, сөздері мен іс-әрекеттеріне талапшыл, өз қателіктерін ашық мойындайды және оларды адал түзетеді.

Мұғалім әріптестері мен білім алушыларын кәсіби бағалауда адал және бейтарап болуы керек, ол ұйымдастырылған, оның сөздері іске сәйкес келеді. Мұғалім қызметтің негізгі мәселелері бойынша өз ұстанымын ашық айтады және өз көзқарасын дәлелді түрде дәлелдейді.

Оқытушы мәлімделген базалық қағидаттарды іске асыру және оқытушының Ар-намыс кодексін сақтау үшін жауапкершілікті өз мойнына алады. Оқытушы университеттің адамгершілік және зияткерлік күштің үлгісіне айналуы және Қазақстанның жоғары білім элитасында болуы үшін белсенді күш-жігер жұмсайды.

Б қосымшасы

Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы акт нысаны

Тіркеу офісінің директоры

« ____ » _____ 20__ ж.

**Академиялық адалдық саясатын бұзу туралы
АКТ
(емтихан сессиясы)**

Пәні:	
Оқу қызметінің түрі:	
Оқытушының Т. А. Ә.	Білім алушының Т. А. Ә. :
	Курс _____ Топ № _____
Күні: Аудитория: Уақыт: Бұзушылықтың сипаттамасы: Оқытушының немесе емтиханға қатысуға уәкілетті тұлғаның қолы: _____ « ____ » _____ 20__ ж.	
Білім алушының қолы : _____ « ____ » _____ 20__ ж.	
Актімен таныстым : Факультет деканы _____ « ____ » _____ 20__ ж. Топ кураторы : _____ « ____ » _____ 20__ ж.	

*В қосымшасы***Құқық тәртібін бұзу туралы акт нысаны**Басқарма мүшесі – Жастар саясаты
жөніндегі проректор

« ____ » _____ 20 ____ ж.

Құқықтық тәртіпті бұзу туралы №**А К Т**

« ____ » _____ 20 ____ ж-дан.

Біз төменде қол қойдық, осы актіні жасадық

Оқытушының (білім алушының) Т. А. Ә. _____

Лауазымы (білім беру бағдарламасы/мамандығы) _____

Білім беру бағдарламасы _____

Факультет _____

Күні _____

Уақыт _____

Бұзушылық орны _____

Негізі _____

Актімен таныстым _____

Декан _____

Кафедра меңгерушісі _____

Әлеуметтік-шығармашылық жұмыс жөніндегі бөлімі _____

*Г қосымшасы***Сабақтарды бұзу туралы акт нысаны**Басқарма мүшесі - академиялық
мәселелер жөніндегі проректор

« ____ » _____ 20 ____ ж.

сабақтың үзілуі туралы №**А К Т**

« ____ » _____ 20 ____ ж-дан.

Біз төменде қол қойдық, осы актіні жасадық

Оқытушының Т. А. Ә. _____

Лауазымы _____

Білім беру бағдарламасы _____

Факультет _____

Күні _____

Уақыт _____

Пәні _____

Топ, білім алушылар саны

Аудитория _____

Негізі _____

Актімен таныстым _____

Деканның орынбасары _____

Кафедра меңгерушісі _____

Академиялық мәселелер жөніндегі Департамент _____